

Mezinárodní investiční právo

Společnosti Explorer, se sídlem v Ruritánii, uzavřela smlouvu o zbudování továrny na území Elephantie se společností Wonderer, se sídlem tamtéž.

Smlouva obsahovala mj. toto ujednání:

„Veškeré spory z této smlouvy, jakož i v souvislosti s ní, budou rozhodnuty výlučně a s konečnou platností Mezinárodním rozhodčím soudem při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži.“ (dále „MRS MOK v Paříži“).

Vztah mezi stranami se zhoršil poté, co společnost Wonderer zpochybnila kvalitu práce zaměstnanců společnosti na továrně a odmítla zaplatit cenu za její výstavbu.

Společnost Explorer následně zahájila rozhodčí řízení dle výše uvedeného smluvního ujednání před MRS MOK v Paříži. Tento rozhodčí tribunál pak vydal nález v neprospěch Wonderer a uložil jí zaplatit cenu \$ 10.000.000 za zhotovení továrny.

Wonderer se poté obrátila na okresní soud v Elephantii, aby shledal, že pařížská arbitráž byla „zcela nelegální a rozhodci byli podplaceni a otevřeně zamýšleli diskriminovat společnost Wonderer jako společnost z rozvojové země“.

Okresní soud dal zapravdu společnosti Wonderer, když shledal, že pařížská arbitráž je „pro její protiprávnost neplatná a nemá žádný účinek na území Elephantie“. Zároveň výslovně odmítl uznat rozhodčí nález MRS MOK v Paříži.

Toto rozhodnutí bylo po šesti letech potvrzeno jako správné Nejvyšším soudem Elephantie, tj. soudem poslední instance.

Společnost Explorer za této vyhrocené atmosféry podala rozhodčí žalobu k Centru pro řešení investičních sporů ICSID, v níž žádá po Elephantii zaplacení částky přiznané rozhodčím nálezem MRS MOK v Paříži, neboť její soudy neposkytly rozumný přístup ke spravedlnosti, když svévolně odmítly přiznat rozhodčímu nálezu ve prospěch společnosti Explorer právní účinky.

Právní základ pro posouzení případu

- Bilaterální dohoda mezi Ruritánií a Elephantii na ochranu investic:

ČL. 1

“Investorem je státní příslušník kterékoliv ze smluvních stran.”

Čl. 2

“Investice je jakékoliv právo vyplývající ze smlouvy získané vůči státnímu příslušníkovi druhé smluvní strany.”

Čl. 3

“Investice nesmí být vyvolastněna nebo podrobena opatření s obdobnými účinky. Pokud se tak stane, musí být poskytnuta za investic plná a okamžitá náhrada“

Čl. 4

“K projednání všech sporů mezi investorem a smluvní státem této dohody budou řešeny před ICSID, Washington D.C.”

- Ruritánie i Elephantie jsou smluvními stranami úmluvy ICSID.
- Ruritánie i Elephantie jsou dále vázány Newyorskou úmluvou o uznání a výkonu rozhodčích nálezů (1958), která ukládá závazek uznat rozhodčí nález, ledaže je dán některý z taxativně stanovených důvodů, jako např. rozpor s veřejným pořádkem (tím se ale soudy Elephantie výslovně nezabývaly).

Na základě analýzy povinných studijních materiálů odpovězte na následující otázky:

1. Jaké znáte způsoby řešení sporů v mezinárodním právu?
2. Vysvětlete pojem odepření spravedlnosti v kontextu Návrhu článků odpovědnosti států za mezinárodně-protiprávní jednání (zejména čl. 3 a 4). Jaké jsou podmínky uplatnění odepření spravedlnosti? Splňuje je tento modelový případ?
3. Může být rozhodčí nález investic ve smyslu čl. 2 bilaterální dohody? Pokud ano, může být rozhodčí nález vyvlastněn nebo podroben opatření s obdobným účinkem?
4. Spatřujete nějaký rozdíl mezi odepřením spravedlnosti v obecném mezinárodním právu a vyvlastněním soudními orgány v právu investičním?
5. Jak byste reagovali na argument *Elephantie* před ICSID, že vnitrostátní soudy postupovaly v souladu s vnitrostátním právem, a tedy k porušení bilaterální dohody nedošlo?

Povinné studijní materiály:

- Malenovský, J. *Mezinárodní právo veřejné*. Brno: Doplněk, 2008 (kapitola o řešení sporů).
- *Návrh článků odpovědnosti států za mezinárodně-protiprávní jednání* (čl. 3 a 4).
- Shrnutí rozhodčího nálezu ICSID no. ARB/05/7 ve věci *Saipem v. Bangladesh*.
- Článek od *Francesca Francioniho* (zde se zaměřte na obecné úvahy o přístupu k soudům a ve vztahu k investičnímu právu, není tedy potřeba studovat pozadí případu *Loewen*, o němž článek pojednává).